

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒๕ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. วิภัติภูมิภาติปัตติ บอกละไร ฯ แปลว่าอย่างไร ฯ จงเขียนวิภัติภูมิภาติบัญญัติ เฉพาะฝ่ายปรัสน บพมาดู ฯ (๒๕๖๒/๒)
๒. กาลาติปัตติ บอกละไร ฯ แปลว่าอย่างไร ฯ ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่าอย่างไร ฯ จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้ง แปลมาให้ดูด้วย ฯ (๒๕๖๓)
๓. กิริยาคัพทไค ชื่อเหตุกัตตฺวาจก ฯ มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ และในเหตุกัตตฺวาจกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง ฯ (๒๕๖๒)
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. ในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
- ข. กิริยาคัพทไค ชื่อกัตตฺวาจก ฯ และกัตตฺวาจกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง ฯ (๒๕๖๓/๒)
๕. คัพทฺเชนโร ชื่อว่ากัตตฺสาธนะ ฯ และกัตตฺสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ จงเขียนคำแปลรูป วิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาด้วย
- ก. ทุกฺเชน รกฺขียตีติ ทุกฺขํ ฯ
- ข. อวสนฺติ เอตฺถาติ อวาโส ฯ (๒๕๖๒)
๖. กิตฺติจปัจจัยในกิริยาคัพทฺ คือปัจจัยอะไรบ้าง ฯ ปัจจัยไหนบอกละไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย ฯ
- ก. ทาตพฺพนฺติ เทยฺยํ ฯ
- ข. กโรติ เตนาติ กรณํ ฯ (๒๕๖๒/๒)
๗. กิริยาคัพทฺ กิริยาคัพทฺ คือ ปมฺชฺช, ตินฺนุณ แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ จงเขียนคำแปลรูป วิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัย มาด้วย ฯ
- ก. ทมิตพฺโพติ ทมฺโม ฯ
- ข. คจฺจนฺติ เอตฺถาติ คติ ฯ
- ค. ปารํ คจฺจนฺติ ลีเลนาติ ปารคฺคฺ ฯ (๒๕๖๓)
๘. กิตปัจจัย ในกิริยาคัพทฺ คือปัจจัยอะไรบ้าง ฯ ปัจจัยไหนบอกละไร ฯ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. ทมฺมํ จรติ ลีเลนาติ ทมฺมจาริ ฯ
- ข. วินฺติ เตนาติ วินโย ฯ (๒๕๖๓/๒)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒๕ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. **ตอบ** วิภัติหมวดกาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต ฯ แปลว่า จัก...แล้ว, ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จักได้...แล้ว ฯ

ได้เขียนวิภัติหมวดบัญญัติ เฉพาะฝ่ายปรสสบท มาดังนี้

ปณจมี (ปรสสบท)

	เอก.	พหู.
ป.	ตุ	อนตุ
ม.	หิ	ถ
อุ.	มิ	ม

๒. **ตอบ** **กาลาติปัตติ** บอกอนาคตกาลแห่งอดีต ฯ แปลว่า “จัก...แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “จักได้...แล้ว”
ฯ อุทาหรณ์ **โส เจ ยานํ ลภิสฺสา, อคฺขจิสฺสา** แปลว่า ถ้าว่า เขาจักได้แล้วซึ่งยานไชรฺ, (เขา) จักได้ไปแล้ว ฯ

๓. **ตอบ** กิริยาคัพทীใด กล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้ผู้อื่นทำนั้น กิริยาคัพท้นั้น ชื่อ เหตุกัตตุวจาก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า **สามิโก สฺมฺ โอทฺนํ ปาเจติ** นายยังพ่อครัวให้หุงอยู่ซึ่งข้าวสุก ฯ
ในเหตุกัตตุวจากนี้ ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ **ณ ณย ณาเป ณาปย** ตัวใดตัวหนึ่ง ฯ

๔. **ตอบ** ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

ก. ในอาชยาดนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ กาล คือ

กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะข้างหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล ๑

กาลที่ล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๑

กาลที่ยังไม่มาถึง เรียกว่า อนาคตกาล ๑ ฯ

ข. กิริยาคัพทীใดกล่าวผู้ทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ทำนั้นเอง กิริยาคัพท้นั้น ชื่อว่า กัตตุวจาก
ฯ กัตตุวจากนี้ ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ **อ เอ ย ณฺ ณา นา ณฺหา โอ ณ ณย** ฯ

๕. **ตอบ** คัพทীใดเป็นชื่อของผู้ทำ คือผู้ประกอบกิจยานั้น เป็นต้นว่า **กุมภกาโร** ผู้ทำซึ่งหม้อ คัพท้นั้นชื่อว่ากัตตุสาธนะ ฯ

กัตตุสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่า “ผู้...”, ถ้างลงในอรรถคือตัลลิสละ แปลว่า “ผู้...โดยปกติ” ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะ มาดังนี้

ก. **ทฺกฺเขน รกฺขียตีติ ทฺรฺกฺขํ**

(จิตโต) อันเขารักษาได้โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่า อันเขารักษาได้โดยยาก,

ข ปัจจัย, เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ฯ

๑ นอกจากนี้ ยังมีสมาสรูป ตัลลิสสาธนะ เพิ่มเข้ามาบ้าง แปลว่า “ผู้มี...เป็นปกติ” ฯ

๒. **อวสฺสนฺติ เอตฺถาติ อวาโส**

(ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ (ในประเทศ) นั้น เหตุนี้ (ประเทศนั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่ (แห่ง ภิกษุ ท.), **ณ** ปัจจัย เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ฯ

๖. **ตอบ** กิตติกิจปัจจุัย ในกิริยาภิศัพท์ คือ **มาน ต ตุน ตฺวา ตฺวาน** ฯ

มาน บอกรัจจุบันกาล

๓. ต. ตุ่น ตฺวา ตฺวาน   บอกอดีตกาล ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สำนะ และปัจจัยมาดังนี้

ก. ทาตพพนฺติ เทยฺยํ

(สิ่งใด) อันเขาพึงให้ เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงให้,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, ลง **ถย** ปัจจัย ฯ

๑. กโรติ เตนาติ กรณํ

(เขา) ย่อมทำ (ด้วยสิ่ง) นั้น เหตุ^{นั้น} (สิ่ง^{นั้น}) ชื่อว่าเป็นเครื่องทำ (แห่งเขา),
เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, ลง **ยุ** ปัจจัย ฯ

๗. **ตอบ** **มขช** แปลว่า ประมาทแล้ว ๆ สำเร็จรูปมาจาก **ป** บทหน้า, **มท** ชาติ ในความประมาท, แปลง **ตุนา** ภิ
ปัจจัย, เป็น **ย** ชาติมี **ท** เป็นที่สุดต่ออยู่หน้า แปลง **ย** กับที่สุดชาติเป็น **ชช** ๆ

ดิฏโณ แปลว่า ข้ามแล้ว ๆ สำเร็จรูปมาจาก ตรุ ชาติในความข้าม, ต ปัจจัย, ชาติผู้มี รุ เป็นที่สุด อยู่หน้า แปลง ต เป็น ฌณ แล้วลบที่สุดชาติ ๆ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สำนะ และปัจจัย มาดังนี้

ก. **หमितพโพติ ทมโม**

(ผู้ใด) อันเขา พึงทราบได้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า อันเขาพึงทราบได้,
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ, **ณ** ปัจจัย ฯ

๒. **คจฺจนฺตติ** **เอตฺถาติ** **คติ**

(ชน ท.) ย่อมไป (ในภูมิ) นั้น เหตุนั้น (ภูมินั้น) ชื่อว่า เป็นที่ไป (แห่ง ชน ท.),
เป็นกัตตรูป อธิกรณสาธนะ, **ติ** ปัจจัย ฯ

ค. ปาร์ คจจุติ สีเลนาติ ปาร์ค

(ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ, เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัลลิสละ, ๕ ปัจจัย ฯ

๘. **ตอบ** กิตปัจจัยในกิริยาภิวัตน์ คือ อนต ตวนต ตาวิ ฯ

อนาคต   บอกปัจจุบันกาล ฯ

ตวนตุ ตาวี   บอกอดีตกาล ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สำนวน และปัจจัยมาดังนี้

ก. **ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจารี**

(ผู้ใด) ย่อมประพฤติ ซึ่งกรรมโดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ประพฤติซึ่งกรรมโดยปกติ, เป็นกัตตรูป กัตตสารณะ ลงในอรรถแห่งตัลลัสสะ, **ณ** ปัจจัย ฯ

๗. วิเนติ เตนาคติ วินโย

(บัณฑิต) ย่อมแนะนำ ด้วยอุบายนั้น เหตุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่าเป็นเครื่องแนะนำ (ของบัณฑิต),
เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ, อ ปัจจัย ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำ
ข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน
สุภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี
สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อ
ความหมายไม่ชัดเจนที่กำลังตอบในประเด็นใด ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณา
คะแนนได้